תלמוד בבלי · ראשונים · פסקי תוספות · סדר קדשים

פסקי תוספות על ערכין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

פסקי תוספות על ערכין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/פסקי-תוספות-על-ערכין/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פירוש א 5
פירוש ב 5
פירוש ג 5
פירוש ד 5
פירוש ה 5
פירוש ו 5
פירוש ז 5
פירוש ח 5
פירוש ט 6
פירוש י 6
פירוש יא 6
פירוש יב 6
פירוש יג 6
פירוש יד 6
פירוש טו 6
פירוש טז 6
פירוש יז 7
פירוש יח 7
פירוש יט 7
פירוש כ 7
פירוש כא 7
פירוש כב 7
פירוש כג 7
פירוש כד 7
פירוש כה 7
פירוש כו 8
פירוש כז 8
פירוש כח 8
פירוש כט 8
פירוש ל 8
פירוש לא 8
פירוש לב 8
פירוש לג 9
פירוש לד 9
פירוש לה 9
פירוש לו 9
פירוש לז 9
פירוש לח 9
פירוש לט 9
פירוש מ 9
פירוש מא 10
פירוש מב 10
פירוש מג 10
פירוש מד 10
פירוש מה 10
פירוש מו 10
פירוש מז 10
פירוש מח 10
פירוש מט 10
פירוש נ 10
פירוש נא 11
פירוש נב 11
פירוש נג 11
פירוש נד 11
פירוש נה 11
פירוש נו 11
פירוש נז 11
פירוש נח 11
פירוש נט 12
פירוש ס 12
פירוש סא 12
פירוש סב 12

פירוש סג 12
פירוש סד 12
פירוש סה 12
פירוש סו 12
פירוש סז 13
פירוש סח 13
פירוש סט 13
פירוש ע 13
פירוש עא 13
פירוש עב 13
פירוש עג 13
פירוש עד 13
פירוש עה 14
פירוש עו 14
פירוש עז 14
פירוש עח 14
פירוש עט 14
פירוש פ 14
פירוש פא 14

פירוש א

עבדים יש להן ערך איש ולא ערך אשה. ד"ה נשים: דף ב:

פירוש ב

פחות מבן חדש טומטום ואנדרוגינוס נידרין ולא נערכין: ד"ה וטומטום:

פירוש ג

חרש בידי שמים יש לו דמים ולא בידי אדם לר"ת. ור"י פירש דאפילו בידי אדם: [כשיש לו רפואה]. ד"ה חרש:

פירוש ד

כשהאיש (כשיש לו רפואה) [מופלא] בן י"ג שנה ויום אחד ולא הביא שערות מעריך תוך י"ג לזכר ותוך י"ב לנקבה בשערות: ד"ה מופלא:

פירוש ה

קטן היודע מקום שמנענעים בו בהודו ובאנא תחלה וסוף חייב בלולב: ד"ה היודע: [א"ה לא נמצא כן בתוספות ועיין שם בגמרא]: ע"ב

פירוש ו

ויוצא בשל אביו אם הקנה לו מלבד י"ט ראשון. מי שאין לו ד' כנפות אין חייב לקנות: ד"ה הכל:

פירוש ז

תפילין צריכין גוף נקי (בשעת גזירה) גם לא ישן בהן. לא נהגו נאמנות באדם המניח תפילין [תוס' בשבת דף מט. ד"ה כאלישע]. עיר שיש בו חזירים פטור ממזוזה כשמגולין האותיות:

פירוש ח

קטן שלא הגיע לחינוך אין מעכבין מלתקוע אך אין אומרים להם תקעו הגיע לחינוך מתעסקין עמהן ואומר להם לתקוע אבל יודעין לתקוע כסדר אפי' אנו תוקעין להם

להוציא ידי חובתן כיון שהגיע לחינוך. קטן אוכל נבילות אין ב"ד מצווין להפרישו: ד"ה אין:

פירוש ט

נשים אם רצו מזמנות לעצמן: ד"ה מזמנות: דף ג:

פירוש י

שתי נשים אין מצטרפין לזימון (לשני) [עם] אנשים שתי נשים מזמנות לעצמן ולא היחיד: בא"ד:

פירוש יא

בן י"ג שנה ולא הביא שתי שערות [אין] מזמנין עליו:

פירוש יב

בן יום אחד מטמא בזיבה וקטנה בת עשרה ימים. אין זבה אלא אחר נדה: (ד"ז ברש"י ד"ה איש): [ד"ז נדה דף מג ע"ב במשנה]

פירוש יג

כהן בעל מום רואה הנגעים או אין בקי ומסברו ליה ומסבר: ד"ה דמסברי:

פירוש יד

כופה אדם עבדו לעלות לא"י ואת אשתו או מפסדת כתובתה: ד"ה לאיתויי: ע"ב: [א"ה לא נמצא כן בתוס' גבי אשתו]:

פירוש טו

טלית שהותר בו כלאים ביום מותר ללובשם אף בלילה אבל לא להציע תחתיו:

פירוש טז

יובל מוציא עבדים ואין משמט כספים: ד"ה וגואלין: דף ד:

פירוש יז

שמיטה משמט כספים ואין מוציא עבדים: בא"ד:

פירוש יח

כהן שלקח קרקע מישראל או ישראל ממגרש לוים מחזירין להם ביובל:

פירוש יט

כהנים בעבודתן ולוים בדוכנן וישראל במעמדן מבטלים לקרות מגילה אפי' עובר זמן הקרבן: (ד"ז במגילה ועי' בתוס' שם):

פירוש כ

המוכר דבר לציבור הוי כמתנה ואין בו חלק עוד:

פירוש כא

תפסת מרובה לא תפסת הטעם בכל מקום אני אומר שנים ואתה שלש אתה מודה לי ואיני מודה לך ויש בכלל מאתים מנה. (ד"ז ברש"י ד"ה מרובה): ע"ב:

פירוש כב

הקדיש למזבח דבר שהנשמה תלויה בו קדוש כולו אבל לא בבעל מום או קדושת דמים: (ד"ז בגמרא) ד' ה':

פירוש כג

אמר על בהמה טמאה ה"ז עולה לא אמר כלום. חדש דפדיון הבן ודערכין הוי שלשים יום:

פירוש כד

כששני תלמידים אומרים משם פלוני ולא אמר בלשון אחר פריך האמר פלוני חדא זימנא: (ד"ז בגמ' ע"ב)

פירוש כה

אין מקבלין מן העובד כוכבים לבנין הבית אפי' מים ומלח פן יתבע אח"כ חלקו אבל מן המלך מקבלין: ד"ה הא: דף ו

פירוש כו

צדקה שבאת ליד גבאי אסור לגבאי לשנותה אפילו לדבר מצוה אם לא שהיה ביד אדם גדול שיש בה ריוח לעניים אבל בני העיר רשאין לשנותה לדבר מצוה ולא לדבר הרשות ועכשיו נותנין הצדקה על דעת הגבאים לעשות בה כל צרכי ציבור וכן מגבת פורים אין הגבאים רשאין לשנות אפי' לדבר מצוה אם גבה לצורך בני העיר אין הגבאין רשאין ליתן לעניי עיר אחרת אבל בני העיר רשאין ליתן לעניי עיר אחרת ואפי' מגבת פורים. ישראל שהתנדב מנורה לבית הכנסת מותר לשנותה לדבר מצוה. הקצה מעות להשיא יתומה לשם מצוה ומתה אין חייב ליתן ליורשיה: ד"ה משבאת:

פירוש כז

היוצא ליהרג או אפי' רוצים לגמור דינו אין לו דמים. חטא באותה שעה אין נזקקין לו: (ד"ז בגמרא): דף ז:

פירוש כח

האומר ערכי עלי ומת יתנו יורשי נודר ומעריך ומקדיש:

פירוש כט

המזכה לעובר לא קנה. עובר הקיים אחר מיתת אביו יורש ירושה. האשה המקשה לילד חותכין הולד במעיה יצא ראשו אין נוגעין בו:

פירוש ל

האשה שמתה נהנין משערה העומד לינשר בחפיפה וסריקה: (ד"ז בגמרא): ע"ב

פירוש לא

תכריכי מת אסורים בהנאה (ע"ש בגמ'):

פירוש לב

עשיר בשעת הנדר והעני נותן כשעת הערך. [ד"ה בעידנא]:

פירוש לג

חדש עיבור לעולם חסר. חדש לבנה כ"ט י"ב תשצ"ג. עודף שנה ד' ח' תתע"ו (עיין בגמרא דף ט):

פירוש לד

לשלש שנים ישאר יום מן השעות ולכל כ"ח שנים יום מן החלקים וממלאים בעיבור:

פירוש לה

שמע תשע תקיעות [בתשע שעות] ביום יצא: (ד"ז בגמ'): דף י:

פירוש לו

שותק ולא הפסיק בדיבור או בתקיעות ושאר הפסק: ד"ה אין: נהגו לתקוע בעמידה קשר"ק למלכיות קש"ק לזכרונות קר"ק לשופרות: (עיין ד"ה הפוחת) [א"ה עיין בר"ה]:

פירוש לז

כ"א ימים חייבים לקרות הלל. אבל בר"ח ושאר י"ט מנהג בעלמא ומ"מ מברכין עליו. ערבה מנהג בעלמא ואין מברכים עליה. ר"ח ושאר ימים טובים אין מפסיק בהלל אלא מפני הכבוד. עשרה קרוין יחיד לגבי הלל אבל כשכל ישראל ביחד אף בשאר ימים חייב לקרות. אם ראית הלכה רופפת הלך אחר המנהג. מברכין על הדלקת נר שבת ועיקר מצותו באכילה שהוא נהנה ממנה. מברך על המגילה שעשה נסים וזמן אפילו ביום לר"ת. וי"א אין לברך: ד"ה י"ח ימים:

פירוש לח

כלי שרת שנפגמו ויכולים לתקן כלים אחרים אין מתקנים אותם: (ע' בגמ'): ע"ב:

פירוש לט

אין המתרגם רשאי להגביה קולו יותר מן הקורא: (ד"ז במס' ברכות) ד' מה:

פירוש מ

שנת חמשים שהוא יובל אין ממנין שמיטה אלא מתחילים שנה אחר חמשים ולרבי יהודה שנת חמשים היא שנה ראשונה: ד"ז בגמ' לקמן: דף כה ע"ב:

פירוש מא

אין פוחתין מי"ב לוים על הדוכן וט' כנורות ושני חצוצרות וצלצל: (ד"ז במשנה) דף יג:

פירוש מב

אין הקטן נושא כפיו עד שיביא שתי שערות ובין רגלי כהנים עומדים: (ד"ז במשנה): ע"ב:

פירוש מג

הפודה שדה אחוזה מוסיף חומש ביובל משא"כ בשדה מקנה: (ד"ז במשנה) דף יד:

פירוש מד

ב' כתובים הבאים כאחד אין מלמדין אף בג"ש: ד"ה איבעיא: ע"ב

פירוש מה

כל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור היינו שע"י גרמת שינוי ראשון שינה השני: שלא כדרכה משלם קנס: ד"ה אלו: דף טו:

פירוש מו

הלשון נקראת תלתא שאין מדברת בלא פה ושינים:

פירוש מז

אמר ר' יוסי [מימי] לא אמרתי [דבר] וחזרתי לאחורי בתוכחת לשם מצוה: (ד"ז בגמרא):

פירוש מח

אורח טוב ישבח את ב"ה בפני בני אדם צנועים (ד"ז בגמ'): דף יז

פירוש מט

חייב להוכיח חבירו עד כדי נזיפה (ד"ז בגמ'): ע"ב

פירוש נ

עני שאמר ערך עשיר זה עלי נותן ערך עני או שאמר עשיר ערכי עלי ואמר העני מה שאמר זה עלי. אמר קרבן מצורע זה עלי חייב אפי' עני: (ד"ה השיג): דף יז

פירוש נא

בעדות בעינן תחילתן וסופן בכשרות בשעת ראיה מה שאינו כן בהבאת גט: (ד"ז בגמרא): דף יח:

פירוש נב

אמר דמי בהמה עלי ומתה חייב. דמי אדם עלי ומת פטור: (ד"ז לקמן בגמ') (דף כ ועיין ע"ב):

פירוש נג

פוטר עצמו במשקל זפת ואם השיג בשעת הנדר כסף או זהב נותנו: (ד"ז בגמרא) דף יט:

פירוש נד

עשיר אע"פ שלא פירש נותן לפי כבודו אבל עני אפילו השיג ידו לבדיל ועופרת פוטר עצמו בזפת הרי עלי זהב לא יפחות מדינר זהב בנדרים הולך אחר ל' בני אדם. אציל היינו קיבורת שימת תפלין כנגד הלב (עיין בגמ' דף יט ובתוס' ד"ה מרפיקו):

פירוש נה

זקן פטור מראייה נקטעה רגלו למטה מארכובה חולץ וגם שם התרת רצועות מנעל (ד"ה חלצה): דף יט ע"ב

פירוש נו

חלצה במנעל המוחלט פסולה. שכר חמור נשתטה חייב להעמיד לו חמור אחר. חמור סתם ולא פי' לרכוב עליה אין חייב להעמיד לו חמור אחר. סנדל עובד כוכבים אסור בהנאה: ד"ה אע"פ. דף כ ע"ב:

פירוש נז

שדה שמשכנתיה לך כשאפדנה תקדוש לא קדשה ד"ה הכי: דף כא:

פירוש נח

חייבי ערכין וחרמים ממשכנין אותן ולא חייבי חטאות ואשמות אלא א"כ אין רוצין ליתן כלל (ד"ז במשנה):

פירוש נט

הקדיש פרה אין אומרים המתן לפדותה עד האיטלס. מרגלית להביא לכרך: (ד"ז במשנה): דף כד

פירוש ס

פועל הולך למלאכתו אחר הנץ החמה ושב לבית עם חשיכה מדכתיב עד ערב: (ד"ז בגמ' ובמס' ברכות ד'):

פירוש סא

אין נזקקין לנכסי יתומים קטנים אפילו בשבועה אבל לגדולים נפרעים בשבועה ואין עושין הכרזה להן כי יטרחו בעצמן דלקטנים (לא) עבדינן תקנתא אפילו לגדולים אין נפרעין אלא מן הזבורית (עיין ד"ז בגמ'): דף כב:

פירוש סב

הלוה לי' שנים ומת נפרעין ממנו. אין אדם פורע תוך זמנו. כתובה לא ניתנה לגבות מחיים ונפרעין מהן: (עי' ג"ז שם):

פירוש סג

אין נזקקין לנכסי יתומים משום שמא התפיס צררי. אין אדם פורע תוך זמנו ואפילו גבי קטנים וגובה בלא שבועה: (עי' ג"ז שם):

פירוש סד

אמר האב תנו נותנין אבל הראה רק שטרותיו אכתי חיישינן לצררי אם יש לו צורך שאין יכולין להמתין מעמידין להן אפטרופוס: (עיין ג"ז שם ע"ב):

פירוש סה

נמצא שדה גזולה בידה נזקקין להחזירו אבל היתה של אביהן והעידו עדים שהחזיקו בו לא: (עיין ג"ז שם):

פירוש סו

כשמדירו על דעת רבים אין לו שאלה: (עיין ד"ז בגמ' ד' כ"ג):

פירוש סז

אין צריך לפרט את הנדר: (עי' בתוס' ד"ה מר סבר):

פירוש סח

בת קודמת לאח לנחלה ובן לאב: (ד"ה כלים): דף כה ע"ב:

פירוש סט

אין פודין פחות משוה פרוטה. ביצה בירושלים שוה פרוטה דאין מגדלין בו תרנגולין: (עי' ד"ז בגמ' דף כז):

פירוש ע

אין פודין אלא בדבר שיש בחומתו שוה פרוטה. הקדש צריך ט' וכהן בשעת פדייה ולא בשומא. חרמים כשהן בבית הבעלים הרי הן כהקדש נתנו לכהן כחולין: ד"ז בגמ' דף כט:

פירוש עא

שדה אחוזה שמכר להדיוט יוצאין ביובל הקדישה ולא גאלה לכהנים. מתנה אין חוזרת ביובל: עיין ד"ז במשנה ובגמ' (דף כה ע"ב)

פירוש עב

גזל הגר כחולין לקדש בו אשה. חרמים שפי' לכהנים דכ"ע הם לכהנים הקדיש העריך החרים בזמן הזה בהמה תיעקר פירות וכלים ירקבו: ד"ה שקול: דף כט

פירוש עג

מעות וכלי מתכת יוליך לים המלח אבל קרקעות יפדה וישליך (דמי) (צ"ל ארבע זוזי לנהר): שם

פירוש עד

אין עבד נמכר כלל בזמן שאין יובל נוהג. מחרים אדם קדשיו אם נדר נותן דמיו אם נדבה נותן כפי טובת הנאה: ד"ה הקדש:

פירוש עה

חובה לטמא לקרוביו:

פירוש עו

הנושה בחבירו ועשה לו שדהו מכר (לפירות) עד זמן פלוני מוכר אוכל פירות אף שזהו יותר ואם הלוקח אוכל פירות אסור שאם לא יפדה אכל בשכר המתנה ואפילו ריבית על מנת להחזיר אסור מדאורייתא ומדרבנן אף דרך מכר: (ד"ז בגמ'): דף לא

פירוש עז

אין בתי ערי חומה אלא בזמן שהיובל נוהג כשיש אחד או שנים מכל שבט הוי כל יושביה עליה: ד"ה התקין: ע"ב

פירוש עח

בית תבן ובית בקר פטורים ממזוזה אבל הם בכלל בתי ערי חומה ומרחץ מגדל ושובך:

פירוש עט

בתי חצרים שאין להם חומה גואל מיד ואחר שנה ויוצאין ביובל לבעלים בין מכר בין הקדיש וגאל אחר: (ד"ז במשנה): דף לג

פירוש פ

וכן בן לוי בערי מגרש גאולת עולם להם: (ד"ז במשנה ע"ב):

פירוש פא

אין עושין מגרש שדה ושדה מגרש ולא מגרש עיר ולא עיר מגרש: (ד"ז במשנה): ע"ב